N:o 27.

Ank. till Riksd. kansli den 3 mars 1899 kl. 3 e. m.

Utlåtande, angående föreslagna statsbidrag till vägars anläggning och förbättring, bro- och hamnbyggnader, vattenkommunikationer och torrläggning af vattensjuka marker samt angående vilkoren för sådana statsbidrags åtnjutande.

(R. A.)

1:o.

Väganläggningar och vägförbättringar.

I den till Riksdagen den 16 sistlidne januari aflåtna propositionen angående statsverkets tillstånd och behof har Kongl. Maj:t under riksstatens sjette hufvudtitel föreslagit Riksdagen att för år 1900 ställa till Kongl. Maj:ts förfogande 1,000,000 kronor till *bidrag för anläggning af nya samt förbättring eller omläggning af backiga eller eljest mindre goda vägar.*

Ifrågavarande anslag utgjorde för hvart af åren 1867—1874 150,000 kronor, 1875—1881 200,000 kronor, 1882—1883 300,000 kronor, 1884—1885 400,000 kronor, 1886—1887 500,000 kronor, 1888—1891 600,000 kronor och 1892—1897 800,000 kronor och utgår från och med år 1898 med 900,000 kronor årligen.

Till det vid statsverkspropositionen fogade statsrådsprotokoll öfver civilärenden har föredragande departementschefen erinrat, hurusom väg-

och vattenbyggnadsstyrelsen i skrifvelse till Kongl. Maj:t af den 31 oktober 1896 gjort hemställan om ifrågavarande anslags förhöjning från dess dåvarande belopp 800,000 kronor till 1,000,000 kronor. Till stöd derför hade styrelsen anfört, att de årliga anslagen icke på långt när varit tillräckliga att tillgodose behofven af statsbidrag för beslutade vägföretag, hvilket framginge deraf, att efter fördelning af ett års fond återstått en mängd dylika arbeten, för hvilkas utförande planer funnits uppgjorda och fullständigt beredda, men för hvilka i följd af bristande tillgång statsanslag icke kunnat beviljas. Summan af beräknade arbetskostnaden för sålunda balanserade företag hade vid slutet af nedan nämnda år utgjort följande belopp:

år 1887	kronor	2,285,166: —
» 1888	»	2,526,889: —
» 1889	»	2,571,414: —
» 1890	»	2,598,851: —
» 1891	»	3,312,383: —
» 1892	»	3,107,640: —
» 1893	»	2,605,017: —
» 1894	»	2,959,487: —
» 1895	»	2,488,560: —.

Det intresse, som sålunda visat sig för förbättring af vägväsendet inom landet, syntes icke böra stäfjas utan tvärtom uppmuntras genom anvisande dertill af erforderliga medel. Den offervillighet för vägväsendets utveckling, som hos de vägbyggnadsskyldige inom alla delar af riket alltmera framträdde, ådagalade nemligen icke blott, att behofvet af ökade och förbättrade samfärdsmedel vore stort, utan äfven att sådana ekonomiska förhållanden rådde, som gjorde bördan af byggnadskostnaderna för de enskilde dräglig, hvadan talande skäl syntes föreligga för staten att begagna dessa gynsamma omständigheter för att kraftigare än förut befrämja de förbättringar i vägväsendet, som i stor omfattning väntade på utförande.

Likasom anslagen till väganläggningar förut varit otillräckliga i förhållande till landets stora utsträckning och brist på vägar, hade de jemväl varit lägre än hvad andra länder i nära liknande läge för enahanda ändamål funnit nödigt anvisa, i hvilket afseende styrelsen åberopat Norges exempel.

Vid föredragning inför Kongl. Maj:t den 14 januari 1897 af väg- och vattenbyggnadsstyrelsens berörda framställning, hade departementschefen anfört, att, då de af styrelsen meddelade uppgifter å de beräknade

arbetskostnaderna för vägföretag, till hvilkas utförande sökts, men på grund af bristande tillgångar icke kunnat beviljas understöd af statsmedel, otvetydigt gåfve vid handen, att vägväsendets utveckling kräfde större statsanslag än de förut anvisade, departementschefen ansåge sig ega fullt skäl att förorda en förhöjning uti ifrågavarande anslag, men att denna förhöjning dock för det dåvarande lämpligast syntes böra begränsas till 100,000 kronor.

Med bifall till Kongl. Maj:ts i enlighet med departementschefens förslag till Riksdagen aflåtna framställning i ämnet, stälde Riksdagen för ändamålet till Kongl. Maj:ts förfogande för år 1898 ett belopp af 900,000 kronor, hvilket belopp jemväl blifvit härför å innevarande års riksstat anvisadt.

Efter att hafva erinrat om dessa förhållanden har departementschefen anmält, att väg- och vattenbyggnadsstyrelsen i en den 17 november 1898 till Kongl. Maj:t aflåten skrifvelse, under åberopande af de uti skrifvelsen den 21 oktober 1896 anförda skäl och då en snabb utveckling af rikets vägväsende obestridligen utgjorde ett af de verksammaste medlen att befordra landets framåtskridande, hemstält om förhöjning med 100,000 kronor eller till 1,000,000 kronor af ifrågavarande anslag. Dervid hade styrelsen, till fullständigande af här ofvan intagna uppgifter rörande årliga beloppet af beräknade kostnader för vägföretag, hvilka icke kunnat med statsanslag tillgodoses, meddelat, att summan af dylika kostnader utgjorde:

år 1896	kronor	2,699,132: —
» 1897	»	2,351,132: —

Då enligt departementschefens mening ett fullständigt tillgodoseende af behofvet utaf statsbidrag för vägväsendets utveckling obestridligen skulle kräfva vida högre belopp än det nu ifrågasatta, samt ett årligt anslag af 1,000,000 kronor, med hänsyn till den stora vigten för landet i dess helhet att vägkommunikationerna i möjligaste mån förbättras, på intet sätt torde kunna anses för stort, har departementschefen funnit sig böra förorda bifall till väg- och vattenbyggnadsstyrelsens senast omförmälda framställning.

Enligt hvad statsutskottet inhemtat, har vägbyggnadsfonden för år 1898 fördelats på det sätt, att till sammanlagdt 66 arbeten med en väglängd af 384,6 kilometer och en beräknad kostnad af 1,261,722 kronor anslag beviljats till följande belopp för företag inom nedan nämnda län, nemligen:

inom	Kronobergs län	kronor	22,900: —
»	Kristianstads »	»	30,700: —
»	Malmöhus »	»	3,200: —
»	Hallands »	»	9,900: —
»	Göteborgs och Bohus län	»	41,600: —
»	Elfsborgs län	»	76,200: —
»	Vermlands »	»	39,600: —
»	Östergötlands »	»	24,200: —
»	Jönköpings »	»	64,500: —
»	Skaraborgs »	»	24,500: —
»	Stockholms »	»	51,300: —
»	Södermanlands »	»	18,600: —
»	Vestmanlands »	»	5,900: —
»	Kopparbergs »	»	46,400: —
»	Gefleborgs »	»	13,300: —
»	Vesternorrlands »	»	6,400: —
»	Jemtlands »	»	148,600: —
»	Vesterbottens »	»	105,400: —
»	Norrbottens »	»	102,800: —
		Kronor	836,000: —

I denna summa ingå ej de anslag, som från fonden anvisats dels för väganläggning mellan Glommersträsk och Ruskträsk, 54,000 kronor, dels ock för väganläggning mellan Tärna kyrka och sjön Öfver-Uman samt mellan Stora Umevattnet och riksgränsen, 10,000 kronor. Medräknas dessa anslagssummor, uppgå de från 1898 års vägbyggnadsfond disponerade medlen till 900,000 kronor eller till fondens hela belopp.

Beträffande fördelningen af vägbyggnadsfonden för innevarande år är utskottet i tillfälle meddela, att väg- och vattenbyggnadsstyrelsen hittills föreslagit, att till 58 arbeten med en väglängd af 417 kilometer och en beräknad kostnad af 1,228,186 kronor måtte anvisas 817,200 kronor.

Då utskottet icke haft något att erinra mot den af Kongl. Maj:t nu föreslagna förhöjningen af ifrågavarande anslag, får utskottet hemställa,

att Riksdagen, i enlighet med Kongl. Maj:ts förslag, må, till bidrag för anläggning af nya samt förbättring eller omläggning af backiga eller eljest mindre goda vägar, för år 1900 anvisa 1,000,000 kronor.

2:o.

Bro- och hamnbyggnader samt vattenkommunikationer.

Till *understödjande af brobyggnader och, företrädesvis mindre, hamnbyggnader samt upprensning af åar och farleder* har Kongl. Maj:t af Riksdagen begärt ett anslag för år 1900 af 300,000 kronor, eller samma belopp, som för ifrågavarande ändamål blifvit anvisadt å innevarande års riksstat.

Enligt hvad utskottet inhemtat, har 1898 års anslag till hela sitt belopp 150,000 kronor fördelats mellan sex särskilda företag, och af innevarande års anslag, 300,000 kronor, hafva dels af Kongl. Maj:t redan beviljats bidrag med 172,600 kronor till sju särskilda företag, dels ock derutöfver af väg- och vattenbyggnadsstyrelsen förordats understöd med återstående 127,400 kronor till 5 särskilda hamnbyggnadsarbeten.

Utskottet hemställer,

att Riksdagen, med bifall till Kongl. Maj:ts förslag, må, till understödjande af brobyggnader och, företrädesvis mindre, hamnbyggnader samt upprensning af åar och farleder, för år 1900 anvisa 300,000 kronor.

3:o.

Frostminskningsföretag.

Till *understödjande, medelst anslag utan återbetalningsskyldighet, af sådana myrutdikningar och vattenaftappningar, hvilkas ändamål är att minska frostländigheten för närliggande bygd,* har Kongl. Maj:t för år 1900 äskat ett anslag af 300,000 kronor eller enahanda belopp, hvarmed detta anslag beviljats för åren 1898 och 1899.

Ifrågavarande anslag, den s. k. frostfonden, har, enligt hvad utskottet inhemtat, blifvit för nästlidna år med hela sitt belopp 300,000 kronor fördeladt på 67 särskilda företag inom åtta af rikets län.

Utskottet hemställer,

att Riksdagen, med bifall till Kongl. Maj:ts förslag, må, till understödjande, medelst anslag utan återbetalningsskyldighet, af sådana myrutdikningar och vatten-

aftappningar, hvilkas ändamål är att minska frostländigheten för närliggande bygd, för år 1900 anvisa 300,000 kronor.

4:o.

Vilkor för statsbidragen.

Kongl. Maj:t har föreslagit Riksdagen besluta, att i afseende å de statsbidrag, som af Riksdagen för år 1900 beviljas till väganläggningar och vägförbättringar, till bro- och hamnbyggnader samt upprensning af åar och farleder äfvensom till sådana myrutdikningar och vattenaftappningar, hvilkas ändamål är att minska frostländigheten för närliggande bygd, följande allmänna vilkor och bestämmelser skola blifva gällande, nemligen:

»*Mom. 1.* För hvarje företag måste plan till arbetets utförande jemte beräkning öfver dermed förenade kostnader vara uppgjord och hafva vunnit Kongl. Maj:ts nådiga fastställelse; och skall menighet, bolag eller annan vederbörande, som erhållit statsunderstöd till arbetets utförande, vara underkastad alla de vilkor och kontroller, som af Kongl. Maj:t pröfvas lämpliga och nödiga.

Mom. 2. Innan statsbidrag beviljas, bör efter offentligen utfärdad kungörelse vederbörande menighet hafva afgifvit yttrande om företagets lämplighet och nytta.

Mom. 3. Anslag må af Kongl. Maj:t bestämmas:

för väganläggningar och vägförbättringar till högst två tredjedelar af den beräknade kostnaden enligt den fastställda arbetsplanen;

för bro- och hamnbyggnader samt upprensning af åar och farleder till högst två tredjedelar af den beräknade kostnaden enligt den fastställda arbetsplanen; dock att för mindre hamnar, företrädesvis fiskehamnar, anslag må af Kongl. Maj:t bestämmas till mer än två tredjedelar, dock högst till nio tiondedelar af den beräknade kostnaden, i hvilket fall af statsanslaget endast sju niondedelar må kunna användas till arbetets utförande, hvaremot återstående två niondedelar skola afsättas till en hamnfond, på sätt i mom. 14 sägs; samt

för myrutdikningar och vattenaftappningar, hvilkas ändamål är att minska frostländigheten för närliggande bygd, till högst hälften af den beräknade kostnaden enligt den fastställda arbetsplanen;

skolande menighet, bolag eller andra vederbörande, hvilka antagas komma att af ett genom statsbidrag understödt företag hafva nytta, genom

kontant tillskott, materialier, arbete eller andra bidrag enligt ofvan angifna proportion af respektive minst en tredjedel, minst tre tiondedelar eller minst hälften bestrida den återstående, icke af statsmedel anvisade andelen af kostnaderna för företagets fullbordande, hvarvid bestämmelsen i mom. 4 skall iakttagas.

Mom. 4. Vid meddelande af anslag skall, der Kongl. Maj:t icke finner undantag böra ega rum, iakttagas att, om verkliga kostnaden för arbetets utförande skulle befinnas understiga den beräknade, af vederbörande myndighet granskade och godkända kostnaden, det beviljade anslaget minskas med så stor del af den ifrågavarande besparingen, som det beviljade anslaget utgjort af den beräknade kostnadssumman; börande vid sådana företag, som afse större vägarbeten, hamn- och brobyggnader, och till hvilkas utförande statsbidrag beviljats till belopp af 10,000 kronor eller derutöfver samt hvilka ej på entreprenad verkställas, räkenskaper af vederbörande intressenter föras på sådant sätt, att den verkliga kostnaden för det af staten understödda arbetsföretaget må kunna säkert uppskattas.

Mom. 5. Då ett arbetes utförande öfverlemnas till menighet, bolag eller enskilde, bör alltid kontrakt derom vara i vederbörlig ordning afslutadt samt af Kongl. Maj:t eller, efter erhållet nådigt bemyndigande, af väg- och vattenbyggnadsstyrelsen godkändt.

Kontraktet skall innefatta förbindelse för menighet, bolag eller enskilde dels att i noggrann öfverensstämmelse med den fastställda arbetsplanen och under skyldighet att dervid vara underkastade vederbörandes kontroll påbörja och fullborda arbetet inom viss bestämd tid, utan att vidare väcka anspråk på ytterligare bidrag af allmänna medel, och dels att, genom egna tillskott, utgöra hvad som utöfver statsbidraget kan erfordras, äfvensom de öfriga åtaganden, som enligt dessa allmänna vilkor och bestämmelser vederbörande åligga och äro på det förevarande fallet tillämpliga; egande väg- och vattenbyggnadsstyrelsen att, der den pröfvar lämpligt, uti de kontrakt, som af bemälda styrelse rörande arbetenas utförande upprättas, intaga det förbehåll att, innan sista delen af statsbidraget utbetalas, bör styrkas, att till styrelsen blifvit aflemnade fullständiga ritningar, utvisande huru arbetet blifvit utfördt. Dessutom bör uti kontrakten angående sådana större vägarbeten, hamn- och brobyggnader, till hvilkas utförande statsbidrag beviljats till belopp af 10,000 kronor eller derutöfver, inflyta, att vederbörande arbetsdirektion skall hafva skyldighet att under arbetsåren inom viss bestämd tid till väg- och vattenbyggnadsstyrelsen årligen afgifva af räkenskapsutdrag åtföljd berättelse om arbetets fortgång under nästföregående året; hvarjemte, beträffande särskildt de kontrakt, hvilka afse företag till kommunikationsanstalters befordrande,

i dessa kontrakt bör införas, att vederbörande direktion skall, sedan kommunikationsanstalten blifvit för trafik upplåten, afgifva sådana uppgifter om de årliga trafikförhållandena, som kunna ifrågakomma att infordras.

Mom. 6. För fullgörandet af sådant kontrakt, äfvensom för de lyftade statsmedlens återbäring, i fall mot kontraktet brytes, skall ställas sådan säkerhet, som af Kongl. Maj:t godkännes; varande dock städer och sådana menigheter, hvilka Kongl. Maj:t anser derifrån böra befrias, från dylik skyldighet frikallade.

Mom. 7. Af Kongl. Maj:t eller af Riksdagen beviljadt anslag kan i allmänhet icke utbekommas förr, än arbetsföretaget blifvit börjadt, hvarefter anslagna medel få successivt och i mån af arbetets fortgång lyftas vid de terminer, som i kontraktet finnas utsatta eller särskildt blifvit bestämda antingen af Kongl. Maj:t eller af väg- och vattenbyggnadsstyrelsen efter dertill af Kongl. Maj:t lemnadt bemyndigande; börande, såvida icke Kongl. Maj:t, med afseende å särskilda förhållanden, pröfvar skäligt annorlunda förordna, någon del af anslaget i statskontoret innestå, intill dess arbetet är vederbörligen afsynadt och godkändt.

Mom. 8. Alla statsbidrag, som blifvit uti ifrågavarande afseende beviljade, skola från statskontoret utbetalas antingen omedelbart eller ock genom Kongl. Maj:ts vederbörande befallningshafvande eller den myndighet, som fått sig i nåder uppdraget att medlen reqvirera och uttaga; börande innan större eller mindre del af beviljade statsbidrag utbetalas, hos statskontoret företes:

a) om arbetets utförande afslutadt och godkändt kontrakt;

b) af Kongl. Maj:t godkänd säkerhetshandling för samma kontrakts fullgörande eller medlens återbäring, i de fall der sådan säkerhet enligt mom. 6 erfordras;

c) behörigt intyg att arbetet är börjadt.

Derest för mindre hamnbyggnad anslag beviljats till belopp öfverstigande två tredjedelar af den beräknade kostnaden, skall derjemte iakttagas att, innan någon del af statsanslaget utlemnas, skall vara styrkt, dels att vederbörande landsting åtagit sig att ansvara för framtida underhållet af hamnbyggnaden, dels ock att ej mindre sjelfva området för hamnen än äfven ett för den rörelse, som skall i hamnen bedrifvas, tillräckligt område i land blifvit för det gemensamma behofvet afsöndrade.

Mom. 9. De säkerhetshandlingar, som för statsbidrags utbekommande till statskontoret aflemnats, förblifva uti kontorets vård; dock skola sådana handlingar, som vederbörande embetsmyndigheter kunna blifva i behof att begagna, till dem på behörig reqvisition utlemnas.

Mom. 10. I händelse afvikelse, utan dertill erhållen vederbörlig tillåtelse, skett från den fastställda arbetsplanen eller arbetet, utan af Kongl. Maj:t medgifvet anstånd med detsammas utförande, icke blifvit fullbordadt inom derför bestämd tid, ankommer på Kongl. Maj:t att låta inställa all vidare utbetalning af statsbidraget samt återfordra hvad deraf uppburits, att på en gång eller successivt till statskontoret inbetalas inom den tid, som bestämmes af Kongl. Maj:t eller af Riksdagen, till hvars pröfning frågan om uppburna medels återbäring öfverlemnas, derest längre anstånd dermed än till nästa riksdag anses erfordras. Statskontoret bör tillse, att sådan inbetalning ingår i vederbörlig ordning; och skall det åligga vederbörande att å sålunda lyftade och återburna medel jemväl erlägga fem procent årlig ränta från lyftningsdagen till dess återbetalning sker.

Mom. 11. De arbetsföretag, för hvilkas utförande statsbidrag beviljats, böra vara påbörjade inom tid, som i det om företagets utförande upprättade kontrakt eller af Kongl. Maj:t särskildt blifvit bestämd; kommande, då arbetet icke påbörjats inom den sålunda bestämda tidens förlopp, det beviljade beloppet att reserveras till Riksdagens disposition.

Mom. 12. Alla med understöd af allmänna medel utförda arbeten skola af den eller dem, som sådant understöd bekommit, underhållas, intill dess sådan underhållsskyldighet kan varda andra i laga ordning ålagd eller vederbörande från underhållsskyldigheten befriats, med iakttagande, beträffande underhåll af mindre hamnbyggnader, till hvilka beviljats anslag till belopp öfverstigande två tredjedelar af beräknade kostnaden, af bestämmelsen i mom. 8 här ofvan.

Mom. 13. Derest hamn- och kanal- eller andra likartade afgifter efter arbetsföretagets fullbordande skola komma att utaf de trafikerande upptagas, bör taxa härå vara fastställd, så lindrig som skäligen låter sig göra. Sålunda fastställda afgifter få icke förhöjas, med mindre Kongl. Maj:t, på grund af särskildt förekommande omständigheter, pröfvar skäligt dertill lemna bifall, utan böra deremot ovilkorligen nedsättas, så snart det af redogörelse, som hvart femte år till Kongl. Maj:ts befallningshafvande bör ingifvas, befinnes, att behållna inkomsten öfverstiger en viss af Kongl. Maj:t fastställd procent utaf de till företaget lemnade enskilda bidrag; och skall dessutom en viss af Kongl. Maj:t likaledes bestämd andel utaf de afgifter, som uppbäras, till reparationsfond afsättas eller till sådan särskild hamnfond, hvarom i mom. 14 sägs, ingå.

Mom. 14. Utgår till mindre hamnbyggnad anslag till belopp öfverstigande två tredjedelar af kostnaden, skola två niondedelar af anslaget afsättas till en under vederbörande landstings egen förvaltning ställd hamn-

fond, till hvilken jemväl må, efter Kongl. Maj:ts bestämmande, inflyta viss andel af afgifter, upptagna för hamnens begagnande; och må denna fond för underhållet af hamnbyggnaden anlitas.

Mom. 15. Beträffande anslag till understödjande af sådana myrutdikningar och vattenaftappningar, hvilkas ändamål är att minska frostländigheten för närliggande bygd, skall iakttagas, dels att anslaget må företrädesvis anvisas till sådana större företag, som anses i väsentlig mån befrämja det dermed afsedda ändamål, dels ock att Kongl. Maj:t eger att, i de fall der sådant anses vara af behofvet påkalladt, medgifva, att någon del af anslaget må förskottsvis till vederbörande utbetalas.

Mom. 16. Alla kostnader, af hvad namn de vara må, som i följd af erhållna anslag föranledts för statskontoret, skola utan undantag bestridas eller godtgöras utaf den eller dem, som statsbidragen erhållit.»

De nu gällande allmänna vilkor och bestämmelser för erhållande och tillgodonjutande af ifrågavarande statsbidrag samt kontrollen derå, att fastställda planer varda vid arbetenas utförande följda, innehållas i Riksdagens skrifvelser den 27 april 1881 (n:o 69), den 11 juni 1883 (n:o 67), den 7 maj 1889 (n:o 43), den 30 april 1897 (n:o 52) och den 13 maj 1898 (n:o 138). Dock har Riksdagen, enligt dess sistnämnda skrifvelse, från ett af dessa vilkor medgifvit undantag för väganläggning inom Vesterbottens län mellan Tärna och sjön Öfver-Uman och mellan Stora Umevattnet och riksgränsen.

Beträffande berörda vilkor har departementschefen yttrat följande:

»Någon förändring uti dessa vilkor har icke nu ifrågasatts, utan har väg- och vattenbyggnadsstyrelsen uti sin förenämnda skrifvelse den 17 november 1898, såvidt anginge de uti samma skrifvelse ifrågasatta anslag till vägars anläggning och förbättring samt till hamn- och brobyggnader m. m., föreslagit att, med iakttagande att de vid 1898 års riksdag meddelade vilkor i afseende å bidrag till hamnarbeten skulle gälla endast der bidragen öfverstege två tredjedelar af beräknade kostnaden, de uti Riksdagens omförmälda skrifvelser i förevarande afseende meddelade föreskrifter fortfarande skulle lända till efterrättelse.

Äfven jag anser mig böra tillstyrka, att de enligt Riksdagens ofvanberörda skrifvelser nu gällande vilkor och bestämmelser bibehållas. Då det emellertid synes mig olämpligt, att den, som önskar taga fullständig kännedom om dessa vilkor och bestämmelser, nu måste söka desamma uti icke mindre än fem särskilda riksdagsskrifvelser, samt en önskvärd lättnad i detta afseende skulle beredas särskildt de många enskilda personer, som, i egenskap af intressenter uti eller arbetsledare för med statsbidrag under-

stödda arbetsföretag, behöfva taga del af dessa vilkor och bestämmelser, om desamma blefve på ett ställe sammanförda, anser jag mig böra föreslå Eders Kongl. Maj:t att för Riksdagen framlägga ett förslag i detta hänseende. Alldenstund jag, såsom nämnts, härvid icke åsyftar någon förändring af sjelfva vilkoren eller bestämmelserna, skiljer sig det förslag, jag här nedan går att för Eders Kongl. Maj:t framställa, från föregående vilkor och bestämmelser endast i redaktionelt hänseende. Såsom Eders Kongl. Maj:t behagade erinra sig, innehållas de hufvudsakliga nu gällande vilkor och bestämmelser uti Riksdagens skrifvelse den 27 april 1881, och de jemlikt senare riksdagsskrifvelser tillkomna innefatta allenast ändringar i eller tillägg till föreskrifterna uti den förstnämnda skrifvelsen.

Ordalydelsen uti förslaget öfverensstämmer derför äfven i väsentligaste delar med 1881 års riksdagsskrifvelse, och förekommande afvikelser hafva antingen betingats deraf att, sedan numera odlingslånefonden bildats samt särskilda vilkor för åtnjutande af lån från denna fond blifvit stadgade, hvad uti 1881 års vilkor och bestämmelser förekommer angående låneunderstöd kunnat helt och hållet uteslutas, eller ock omedelbart föranledts af intagandet bland sistnämnda vilkor och bestämmelser af de jemlikt senare riksdagsskrifvelser tillkomna ändringar i eller tillägg till desamma.

Endast beträffande en särskild fråga anser jag mig böra här motivera förslagets affattning.

Såsom Eders Kongl. Maj:t täcktes erinra sig, föreslog Eders Kongl. Maj:t uti förra årets statsverksproposition Riksdagen att bibehålla de då gällande allmänna vilkoren och bestämmelserna för erhållande och tillgodonjutande af statsbidrag af nu ifrågavarande slag samt kontrollen derå, att fastställda planer blefve vid arbetenas utförande följda, dock med följande tillägg till mom. 3 af bestämmelserna i Riksdagens skrifvelse den 27 april 1881:

»För mindre hamnar, företrädesvis fiskehamnar, må anslag utan återbetalningsskyldighet af Kongl. Maj:t bestämmas till mer än två tredjedelar, dock högst till nio tiondedelar af den beräknade kostnaden, under vilkor att betryggande säkerhet för framtida underhållet af sådan hamnanläggning ställes och att, före lyftandet af någon del af statsanslaget, ådagalägges, att ej mindre sjelfva området för hamnen än äfven ett för den rörelse, som skall i hamnen bedrifvas, tillräckligt område i land blifvit för det gemensamma behofvet afsöndrade.»

Då enligt förut gällande bestämmelser anslag till utförande af hamnbyggnader kunde af Eders Kongl. Maj:t bestämmas till högst två tredjedelar af den beräknade kostnaden, afsågs genom nämnda förslag att bereda

Eders Kongl. Maj:t tillfälle att under vissa särskilda vilkor till anläggning och ombyggnad af mindre hamnar och företrädesvis fiskehamnar bevilja ett förhöjdt anslag.

Önskvärdheten af att staten kraftigare än förut understödde dylika hamnbyggnadsföretag blef äfven erkänd af Riksdagen, som uti sin nyssnämnda skrifvelse den 13 maj 1898 förmälde sig icke hafva tvekat att besluta sådan ändring i gällande stadganden, att statsbidrag för ifrågavarande ändamål skulle kunna utgå med nio tiondedelar af den beräknade kostnaden; men ansåge Riksdagen ett oeftergifligt vilkor för medgifvande af sådan höjning i statsanslagen vara, att frågan om framtida underhållet af de hamnar, för hvilka statsunderstöd sålunda åtnjutits, blefve på ett tillfredsställande sätt ordnad.

I sådant afseende framhöll Riksdagen, att det enligt Riksdagens mening skulle vara synnerligen fördelaktigt, om ansvaret för underhållet komme att hvila på vederbörande landsting. För detta ändamåls vinnande syntes dock erfordras, att särskilda medel till bestridande af underhållskostnaderna ställdes till landstingets förfogande. I sådant afseende hade Riksdagen tänkt sig, att af statsanslaget, som skulle kunna utgå med nio tiondedelar af den beräknade kostnaden för företaget, endast sju niondedelar skulle få användas för arbetets utförande, hvaremot återstående två niondedelar af anslaget borde afsättas till en under vederbörande landstings förvaltning ställd hamnfond, till hvilken jemväl skulle ingå viss del af de afgifter, som komme att upptagas för hamnens begagnande; och skulle denna fonds tillgångar få användas för det behöriga underhållet af dessa hamnar.

Enligt hvad Riksdagen uti sin berörda skrifvelse anmälde, beslöt Riksdagen ock, att de med afseende å de i skrifvelsen omförmälda statsbidrag meddelade allmänna vilkor och föreskrifter, hvilka funnes intagna i Riksdagens skrifvelser den 27 april 1881 (n:o 69), den 11 juni 1883 (n:o 67), den 7 maj 1889 (n:o 43) och den 30 april 1897 (n:o 52), fortfarande skulle blifva gällande, endast med den ändring, att för mindre hamnar, företrädesvis fiskehamnar, anslag utan återbetalningsskyldighet skulle kunna af Eders Kongl. Maj:t bestämmas till nio tiondedelar af den beräknade kostnaden, af hvilket statsanslag likväl endast sju niondedelar skulle kunna användas till arbetets utförande, hvaremot återstående två niondedelar af anslaget skulle afsättas till en under vederbörande landstings egen förvaltning ställd hamnfond, till hvilken jemväl finge, efter Eders Kongl. Maj:ts bestämmande, inflyta viss andel af afgifter, upptagna för hamnens begagnande; och skulle före utlemnandet af någon del af statsanslaget vara styrkt, dels att vederbörande landsting åtagit sig att ansvara för framtida

underhållet af hamnbyggnaden, för hvilket underhåll ofvan omförmälda fond finge anlitas, dels ock att ej mindre sjelfva området för hamnen än äfven ett för den rörelse, som skulle i hamnen bedrifvas, tillräckligt område i land blifvit för det gemensamma behofvet afsöndrade.

I fråga om rätta tolkningen af detta Riksdagens beslut, hvilket den 27 maj 1898 blifvit af Eders Kongl. Maj:t godkändt i hvad detsamma afvek från Eders Kongl. Maj:ts till Riksdagen afgifna förslag, har någon tvekan visat sig kunna uppstå, nemligen huruvida de af Riksdagen bestämda särskilda vilkor för anslag till mindre hamnbyggnader nödvändigt måste ega tillämpning i afseende å alla mindre hamnbyggnader eller endast å sådana, till hvilka beviljas anslag öfverstigande två tredjedelar af beräknade kostnaden. Af hvad ofvan anförts framgår sålunda, att väg- och vattenbyggnadsstyrelsen ansett ett särskildt uttalande erforderligt derom, att de vid 1898 års riksdag meddelade vilkor i afseende å bidrag till hamnarbeten skulle gälla endast der bidragen öfverstege två tredjedelar af beräknade kostnaden, och uti ett den 30 november 1898 afgifvet, i dessa delar ännu ej af Eders Kongl. Maj:t slutligen pröfvadt förslag till fördelning af innevarande års anslag till bro- och hamnbyggnader m. m. har styrelsen visserligen för sin del tolkat Riksdagens beslut i nämnda rigtning och på grund deraf jemväl föreslagit flere mindre hamnar till erhållande af bidrag från anslaget till belopp, motsvarande två tredjedelar af beräknade kostnaden, utan att ifrågasätta tillämpning af nämnda vilkor, men tillika dock ansett sig böra påkalla särskild pröfning från Eders Kongl. Majt:s sida af omförmälda tolkningsfråga.

Då Eders Kongl. Maj:t uti den till nästlidna års Riksdag gjorda framställning i förevarande ämne uppenbarligen afsåg, att de af Eders Kongl. Maj:t ifrågasatta skärpta vilkor skulle gälla endast mindre hamnbyggnadsarbeten, till hvilka anslag öfverstigande två tredjedelar af kostnaden beviljades, samt, såvidt jag kunnat finna, hvarken Riksdagens beslut, i hvad det afviker från Eders Kongl. Maj:ts förslag, eller innehållet af Riksdagens skrifvelse i öfrigt gifver tillräcklig anledning till antagande, att Riksdagen afsett att utsträcka tillämpningen af de utaf Riksdagen beslutade skärpta vilkoren äfven till andra hamnbyggnadsarbeten, torde väg- och vattenbyggnadsstyrelsens tolkning af Riksdagens ifrågavarande beslut få anses fullt rigtig.

För undanrödjande emellertid af hvarje möjlighet till tvekan i detta hänseende har det synts mig lämpligt, att det förslag till allmänna vilkor och bestämmelser, som jag ansett nu böra af Eders Kongl. Maj:t föreläggas Riksdagen, affattas så, att deraf tydligen framgår, att vilkoren om ansvarsförbindelse från landsting för underhåll af hamnbyggnad samt om

afsöndring af område för hamnen m. m. icke nödvändigt måste ega tillämpning i andra fall, än då för mindre hamnbyggnadsföretag anslag beviljas till belopp öfverstigande två tredjedelar af beräknade kostnaden.»

Beträffande vilkoren för statsbidrag till mindre hamnbyggnader hafva inom Riksdagen särskilda förslag framstälts dels af herr C. O. C. J. Nordenfalk och dels af herr A. V. Ljungman.

Herr *Nordenfalk* har uti sin i Första Kammaren väckta motion n:o 17, efter en redogörelse för de af 1898 års Riksdag beslutade bestämmelser i förevarande ämne, anfört följande:

»Under den tid, som förflutit, sedan dessa bestämmelser fastställdes, hafva emellertid förhållanden inträffat, på grund af hvilka det synes kunna med visshet antagas, att den medverkan af landstingen för mindre hamnars åstadkommande, som åsyftats med vilkoret af landstings ansvarighet för det framtida underhållet, icke står att erhålla.

Så blef vid fjolårets landsting i Hallands län framställning gjord derom, att landstinget måtte åtaga sig ansvaret för en tillernad hamnbyggnad i Morups socken, Glommens hamn benämnd, mot vilkor, dels att statsbidrag för ändamålet beviljades till nio tiondedelar af den beräknade kostnaden, att så fördelas, som i nämnda nådiga skrifvelse stadgas, dels ock att det bolag, som komme att bildas för hamnbyggnadens utförande, förbunde sig, gent emot landstinget, att svara för hamnens framtida underhåll samt för den kostnad, som genom uraktlåtenhet i sådant afseende kunde drabba tinget. Denna framställning blef emellertid af landstinget afslagen i enlighet med vederbörande utskotts betänkande, deri utskottet, bland annat, yttrat, att det vore fullt förvissadt om »att tinget i alla händelser icke skulle ingå» på vilkoret att åtaga sig ansvaret för framtida underhållet.

Två framställningar i enahanda syfte till samma års landsting i Malmöhus län, afseende den ena farled mellan Löddeköpinge och Öresund samt den andra hamnbyggnad vid fiskeläget Borstahusen, hafva lika litet rönt framgång hos detta landsting, hvilket biföll de utskottsbetänkanden, i hvilka utskottet, under uttalande, bland annat, att »det syntes utskottet vara för landstingets ändamål och verksamhet olämpligt och, snart sagdt, omöjligt att öfvertaga ansvaret för hamnbyggnaderna och deras framtida underhåll», afstyrkt tinget från antagandet af de framstälda förslagen.

Anledning torde icke saknas för antagandet, att den uppfattning, som uti ifrågavarande afseende sålunda gjort sig gällande inom dessa båda landsting, jemväl delas af andra sådana och att följaktligen landstingen i allmänhet komme att, i likhet med de ofvannämnda, afböja fordran på en ansvarighet, den staten, som dock eger organ för tillvaratagande af sin fördel härutinnan, icke synes dem skäligen böra affordra landstingen, hvilka, i följd af sin organisation, äro så föga egnade att fylla de kraf på en verksamhet sådan, som åtagandet af en dylik ansvarighet skulle komma att ställa på dem. Men i så fall blefve anslagets användande för mindre hamnar till den utsträckning, som med detsamma är afsedt, omöjliggjordt och dermed äfven utsigten att få till stånd vigtigare fiskehamnar, för hvilkas tillkomst bidrag af statsmedel är en oundgänglig förutsättning i anseende till de kostnader, som med desammas uppförande äro förenade. I alla händelser lärer denna utsigt vara stängd hvad ofvannämnda två län beträffar, för hvilkas fiskeribedrift särskildt uppförda hamnar dock äro, mer än måhända för de fleste andras, af behofvet påkallade.

Under sådana förhållanden lärer den uppstälda fordran på ansvarighet af landsting för underhållet icke böra upprätthållas och såsom följd deraf med hamnfondens förvaltning på annat sätt förfaras. I sjelfva verket torde ock antaglig säkerhet derför, att underhållet ej försummas, kunna vinnas genom åtgärder, afseende skärpt kontroll å fullgörandet af underhållsskyldigheten utaf dem, som erhållit statsbidraget och hvilka det naturligtvis främst bör åligga att tillse, det hamnbyggnaden hålles i stånd, samt att bekosta derför erforderliga åtgärder. En hamnfond borde naturligtvis äfven i allt fall finnas, men betraktas såsom en reserv, hvilken, ställd under statsmyndighets vård — väg- och vattenbyggnadsstyrelsens eller Konungens befallningshafvandes — finge användas för ändamålet, i händelse hamnintägterna icke räckte för utförandet af större reparationsarbeten, men då först efter af vederbörande myndighet, på grund af pröfning i hvarje särskildt fall, derom meddeladt beslut. Uppsigten kunde tänkas så ordnad, att chefen för det väg- och vattenbyggnadsdistrikt, inom hvilket hamnen är belägen, tidigt hvarje vår — det är vanligen af höst- och vinterstormarne samt af isgången skada å hamnarne förorsakas — besigtigade desamma, dervid alla de underhållsåtgärder, som vore att vidtaga, och tiden, då desamma skulle vara fullgjorda, borde antecknas i det vid förrättningen förda protokoll. Vid den förnyade inspektion, som gemenligen längre fram på sommaren förrättas af chefen för väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, egde denne, eller den, som må kunna erhålla uppdrag att i hans ställe fullgöra denna inspektion, tillfälle att öfvertyga sig om underhållsarbetenas rigtiga utförande eller deras behöriga fortgång och, i

händelse dervid skulle visa sig, att någon underlåtenhet, vårdslöshet eller tredska låge de underhållsskyldige till last, vidtaga de åtgärder, som af förhållandena påkallades; och det offentliga stode dervid ingalunda magtlöst, ty oafsedt rätten att anlita hamnfonden, om så pröfvades böra ske, skulle, derest Kongl. Maj:t förbehölle sig att när som helst ändra den taxa, som kunde för hamnens begagnande varda fastställd, hamnafgifterna — hvilka fiskarena måste utgöra för att kunna på den ifrågavarande platsen bedrifva sitt yrke — kunna flerdubblas, intill dess underhållsarbetena vore fullgjorda eller, om så funnes skäligt, intill dess hamnfonden blifvit ersatt för de förskott, som från densamma utgått till hamnens underhåll. Det bör i afseende härå ej lemnas ur sigte, att inkomsten af ett ordentligt bedrifvet fiske i allmänhet lemnar idkarne af yrket god tillgång till äfven icke obetydliga utgifter för den för dem synnerligen vigtiga fördelen att hela året om hafva skydd i en god hamn för båt med tillbehör. — I öfrigt skulle en af Kongl. Maj:t eller Dess befallningshafvande tillsatt ledamot i hamnstyrelsen, hvilket uppdrag någon i orten bosatt lämplig person säkerligen skulle finnas villig åtaga sig mot jemförelsevis ringa ersättning af hamnens intägter, helt visst komma att visa sig vara af nytta för kontrollen öfver hamnens underhåll, hvars eftersättande han skulle hafva skyldighet att genast anmäla, liksom han borde komma att göra goda tjenster genom tillsyn deröfver, att hamnafgifterna på rätt tid och till stadgadt belopp erlades, och genom upplysningar och råd i afseende å föreskrifna redogörelser för hamnen.

Genom åtgärder i den rigtning, här blifvit antydd, synes sådan grad af säkerhet för underhållets utgörande vinnas, som kan anses erforderlig för utlemnande af statsanslag, med hvilka ju är afsedt att räcka landets fiskerinäring en hjelpsam hand, den der icke skäligen bör undandragas densamma allenast af farhåga att utom mensklig beräkning stående tilldragelser kunna tänkas inträffa, medförande i sällsynta fall skador, hvilka den i hamnanläggningen intresserade fiskeribefolkningen icke skulle mägta, ens med tillhjelp af hamnfondens behållning, bota.

De närmare bestämmelser, som under förutsättning att fordran på landstings ansvarighet icke skulle kräfvas, kunna anses erforderliga för vinnande af antaglig säkerhet för framtida underhållet af dylik hamn, lära emellertid böra öfverlemnas åt Kongl. Maj:t att meddela; i öfverensstämmelse med hvilken åsigt jag, med åberopande af hvad i öfrigt här ofvan är anfördt, får vördsamt hemställa,

dels om sådan ändring i de af Kongl. Maj:t till antagande föreslagna allmänna vilkor och bestämmelser för åtnjutande af statsbidrag till sådana mindre hamnbyggnader, företrädesvis fiskehamnar, för hvilka dylikt bidrag

beviljas till mer än två tredjedelar af kostnaden, att Riksdagen — med uteslutande ej mindre af stadgandet, att, innan någon del af statsanslaget utlemnas, styrkas skall, att vederbörande landsting åtagit sig att ansvara för framtida underhållet af hamnbyggnaden, än ock af bestämmelsen, att den fond af två niondedelar, som bör afsättas, skall öfverlemnas till vederbörande landstings egen förvaltning — ville besluta, att denna hamnfond, till hvilken fortfarande skulle efter Kongl. Maj:ts bedömande kunna ingå viss andel af afgifterna för hamnens begagnande och hvilken finge efter vederbörande myndighets pröfning anlitas för större underhållsarbeten, till hvilkas utförande behållna hamnafgifter icke räckte, skall förvaltas af den statsmyndighet, som af Kongl. Maj:t bestämmes, äfvensom att, innan någon del af statsanslaget utlemnas, antaglig säkerhet skall vara ställd för framtida underhållet af hamnbyggnaderna;

dels ock att till ifrågavarande vilkor och bestämmelser måtte af Riksdagen fogas äfven den bestämmelse, att Kongl. Maj:t må ega att till ledamot i styrelsen för hamn, till hvars byggande utgått dylikt högre statsbidrag, utse eller låta utse lämplig person, mot åtnjutande af den godtgörelse utaf hamnens intägter, som, i händelse öfverenskommelse derom ej kan träffas, må varda bestämd.»

I den af herr *Ljungman* inom Andra Kammaren väckta motionen n:o 212 har med afseende å den vid 1898 års riksdag beslutade ändring i vilkoren för statsbidrag till ifrågavarande ändamål anförts följande:

»Redan vid afgörandet i Riksdagen gjordes invändningar mot statsutskottets förslag att lösa frågan om »*betryggande säkerhet för framtida underhållet*», under påpekande af att ändamålet med statsbidraget till »mindre hamnar, företrädesvis fiskehamnar,» derigenom förfelades; och den korta tid, som förflutit, efter det Riksdagens beslut fattades, har redan tillräckligt bekräftat dessa invändningars rigtighet. Der det är förenadt med verklig risk att »ansvara för framtida underhållet», har nemligen vederbörande landsting ej velat ikläda sig ansvaret, och der det *icke* är förenadt med någon risk att ikläda sig sådant ansvar, utgör bestämmelsen om vederbörande landstings onödiga förmynderskap ännu ett hinder emot statsanslagets anlitande för ändamålet.

Stadgandet i fråga innebär sålunda t. ex. alls ingen garanti vare sig för att de medel, som inlemnas från en viss hamn till vederbörande landsting, äfven blifva för blott denna hamn använda, eller för att det inseende och den magt, landstinget skulle erhålla öfver samma hamns hushållning, komme att utöfvas på det för hamnintresset bästa sättet. Det ställer dessutom så uppenbart som möjligt en yrkesklass under en annans förmynder-

skap, ty den fiskeidkande befolkningen har i regeln ytterst litet inflytande å landstingsmannavalen och får blott undantagsvis någon sin medlem vald till landstingsman.

Mången hamn tillhör dessutom kommun eller municipalsamhälle, som sjelf kan lemna »betryggande säkerhet för framtida underhållet» och under nödig kontroll från statens sida ombestyra förvaltningen af sin hamnfond, hvadan all verklig grund för vederbörande landstings nödtvungna förmynderskap ju saknas.

Det kan slutligen knappast anses lämpligt att utan tvingande nödvändighet betunga landstingen med en omfattande ny förvaltningsgren, för hvars handhafvande de helt visst äro föga skickade.»

På grund häraf har herr Ljungman hemstält,

att Riksdagen, med afseende å de här ofvan omförmälda statsbidrag till mindre hamnar, företrädesvis fiskehamnar, måtte besluta den ändring i vilkoren för sådant bidrags åtnjutande, att anslag utan återbetalningsskyldighet må af Kongl. Maj:t bestämmas till nio tiondedelar af den beräknade kostnaden, af hvilket statsanslag likväl endast sju niondedelar må kunna användas till arbetets utförande, hvaremot återstående två niondedelar af anslaget skola afsättas till en under betryggande förvaltning ställd hamnfond, till hvilken jemväl må, efter Kongl. Maj:ts bestämmande, inflyta viss andel af afgifter, upptagna för hamnens begagnande; skolande före utlemnandet af någon del af statsanslaget vara styrkt, *dels* att betryggande säkerhet finnes för framtida underhållet af hamnbyggnaden, för hvilket underhåll ofvan omförmälda fond må anlitas, *dels ock* att ej mindre sjelfva området för hamnen än äfven ett för den rörelse, som skall i hamnen bedrifvas, tillräckligt område i land blifvit för det gemensamma behofvet afsöndrade.

Det af Kongl. Maj:t nu framlagda förslaget till allmänna vilkor och bestämmelser för erhållande och tillgodonjutande af de under punkterna 1—3 här ofvan omförmälda statsbidrag innebär, på sätt i statsrådsprotokollet framhållits, ej någon ändring af de för närvarande gällande föreskrifter i detta hänseende. Endast för vinnande af bättre öfversigt, reda och tydlighet hafva dessa bestämmelser från de fem särskilda riksdagsskrifvelser, hvarest de återfinnas, blifvit i det kongl. förslaget sammanförda till ett ordnadt helt. Behofvet af en sådan sammanfattning har länge gjort sig känbart; och vid granskning af det sätt, på hvilket densamma

nu blifvit utförd, har utskottet ej haft något att erinra. Hvad särskildt angår det af nästlidna års Riksdag fattade beslut om viss ändring af ifrågavarande bestämmelser i hvad de afse statsbidrag till mindre hamnanläggningar, har detta beslut, om hvars rätta tolkning någon tvekan visat sig kunna uppstå, blifvit i det nu föreliggande kongl. förslaget med önskvärd tydlighet formuleradt; och synes det utskottet att den affattning, beslutet sålunda erhållit, fullt öfverensstämmer med dess verkliga innebörd. I enlighet härmed skola endast för det fall, att statsanslag till mindre hamnbyggnad öfverstiger två tredjedelar af den beräknade kostnaden, de af 1898 års Riksdag bestämda vilkoren om landstings ansvarighet för underhåll af anläggningen, om afsöndring af område för hamnen m. m. med nödvändighet ega tillämpning. Äfven utan iakttagande af dessa vilkor kan emellertid företag afseende anläggning af mindre hamn komma i åtnjutande af statsbidrag, ehuru i så fall ej med högre belopp än två tredjedelar af kostnaden, likasom ett sålunda begränsadt anslag må utgå för annan hamnanläggning samt brobyggnad och upprensning af å eller farled.

I båda de motioner, för hvilka här ofvan redogjorts, yrkas nu, att vilkoret om vederbörande landstings ansvarighet för framtida underhållet af mindre hamnbyggnad, till hvilken statsbidrag utgår med mer än två tredjedelar af kostnaden, skall bortfalla. Enligt motionärernas mening skulle nemligen detta vilkor så godt som omöjliggöra det förhöjda statsbidragets utgående, enär landstingen icke torde vara benägna att åtaga sig en sådan ansvarighet; och herr Nordenfalk har särskildt påpekat, hurusom Hallands och Malmöhus läns landsting vid sammanträden under nästlidna år afslagit tre uppgifna framställningar i detta syfte. Enligt hvad utskottet inhemtat, afsåg emellertid en af dessa framställningar anläggning af en farled jemte hamnbyggnad för en beräknad kostnad af sammanlagdt 333,000 kronor, och detta arbete synes sålunda ej vara att hänföra till sådana företag, som kunna komma i åtnjutande af statsbidrag utöfver två tredjedelar af kostnaden, hvadan landstingets medverkan i angifna hänseendet ej heller varit erforderlig. Hvad vidare beträffar den hos Hallands läns landsting gjorda ansökningen i fråga — afseende dels anslag af landstinget för iståndsättande af Glommens hamn, dels ock tingets ansvarighet för denna hamns underhåll — har statsutskottet varit i tillfälle taga del af protokollet angående detta ärendes förberedande behandling af landstingets vederbörande utskott och deraf funnit framgå, bland annat, att befolkningens i orten intresse för detta företag ej visat sig vara synnerligen stort, att det framlagda kostnadsförslaget varit grundadt på alltför låga arbets- och materialpris samt derjemte icke upptagit åtskilliga arbeten, som af landstingsutskottet ansetts nödvändiga för att hamnen skulle kunna

fylla sitt ändamål, och att företaget sålunda ingalunda kunde anses vara väl och tillräckligt planlagdt. Dessa af nyssnämnda utskott anförda förhållanden synas innefatta tillräckliga skäl för landstingets afslag å den gjorda framställningen; och den omständigheten, att till följd häraf företaget icke i dess dåvarande skick kunnat komma i åtnjutande af det åsyftade statsbidraget, torde knappast vara att beklaga. I motiveringen för det af 1898 års Riksdag beslutade stadgandet om landstings ansvarighet för underhållet framhölls ock särskildt, att genom den pröfning, som landstingen komme att utöfva å inkommande ansökningar om statsbidrag för hamnanläggningar, man skulle vinna ökad säkerhet derför, att sådant bidrag endast komme att utgå till företag af otvifvelaktig nytta. Utskottet håller ock före, att i de fall, der åstadkommande af en mindre hamnanläggning befinnes vara af verklig vigt och betydelse samt derför erfordras statsbidrag med mer än två tredjedelar af kostnaden, vederbörande landsting icke skall undandraga sig att gent emot statsverket ansvara för anläggningens underhåll. Derest i särskildt fall risken af en sådan förbindelse skulle synas landstinget alltför stor, torde landstinget kunna trygga sig härför genom undergaranti af vederbörande kommun eller andra intresserade, på sätt ock vid senaste sammanträde af Blekinge läns landsting blifvit ifrågasatt.

Af den erfarenhet, som hittills vunnits, har utskottet sålunda icke kunnat finna sig öfvertygadt om nödvändigheten eller lämpligheten af att staten eftergifver den fordran på vederbörande landstings ansvar för underhållet, som uppstälts såsom vilkor för det förhöjda statsbidragets utgående. Just med afseende å de mindre hamnar, som här äro i fråga, möta enligt utskottets mening stora svårigheter för staten att på annat sätt vinna betryggande säkerhet för det framtida underhållet, och härförutan är den hjelp, staten lemnat, ofta af ringa värde. De anordningar för skärpt kontroll å underhållet, som i herr Nordenfalks motion blifvit föreslagna att sättas i stället för landstingens ansvarighet, synas åtminstone i och för sig ingalunda tillräckliga för ändamålets vinnande. Enligt detta motionärens förslag skulle nemligen i många fall afgifterna för hamnens begagnande blifva den enda tillgång, som förutom hamnfonden stode till buds för bestridande af underhållskostnaderna, och dessa hamnafgifter måste enligt utskottets mening anses såsom en ganska oviss inkomst, hvilken säkerligen icke alltid kunde, på sätt motionären föreställt sig, efter behof ökas genom ändring af taxan.

Beträffande hamnfonderna hafva båda motionärerna föreslagit upphäfvande af föreskriften att dessa fonder skulle öfverlemnas till vederbörande landstings förvaltning. Med afseende å den nuvarande bestäm-

melsen har herr Ljungman anmärkt, dels att förvaltningen af fonderna skulle blifva betungande för landstingen, hvilka enligt motionärens mening vore härtill föga skickade, dels ock att garanti saknades derför, att de medel, som från en viss hamn inlemnades till vederbörande landsting, äfven blefve för endast denna hamn använda.

Det synes emellertid utskottet, som om landstingen, af hvilka flertalet, om icke alla, redan nu hafva särskilda fonder under sin förvaltning, knappast skulle i nämnvärd mån betungas genom mottagandet af några nya fonder med i allmänhet jemförelsevis små belopp; och då något faktiskt stöd för det framstälda påståendet i motsatt rigtning nu icke föreligger, saknar utskottet anledning tillstyrka ändring i förevarande bestämmelse. Skulle det emellertid framdeles visa sig, att landstingen hafva verklig olägenhet af att handhafva hamnfondernas förvaltning, föreställer sig utskottet, att hinder ej skall möta mot vidtagande af sådan ändring i stadgandet, att denna förvaltning må kunna i stället öfverlemnas till statsmyndighet, som af Kongl. Maj:t bestämmes. — Lika med herr Ljungman anser utskottet vigtigt, att de medel, som från viss hamn inflyta, gå till en för densammas underhåll afsedd särskild fond, som endast får för denna hamn användas. Att så bör ske, synes ock utskottet tillräckligt tydligt framgå af mom. 14 uti det af Kongl. Maj:t nu framlagda förslaget.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt får utskottet hemställa,

att Riksdagen, med afslag å herrar Nordenfalks och Ljungmans ifrågavarande motioner, må besluta, att i afseende å de af Riksdagen för år 1900 beviljade statsbidrag till väganläggningar och vägförbättringar, till bro- och hamnbyggnader samt upprensningar af åar och farleder äfvensom till sådana myrutdikningar och vattenaftappningar, hvilkas ändamål är att minska frostländigheten för närliggande bygd, skola gälla de af Kongl. Maj:t föreslagna, i statsrådsprotokollet öfver civilärenden den 13 januari 1899 intagna allmänna vilkor och bestämmelser.

5:o.

Uti en inom Andra Kammaren väckt motion (n:o 143) har herr *Nils Jönsson* i Gammalstorp föreslagit, att Riksdagen ville besluta att i enlighet med uppgjordt, af väg- och vattenbyggnadsstyrelsen godkändt

kostnadsförslag låta på statens bekostnad anlägga en båthamn vid Hanö och i nästa års stat för detta ändamål anvisa ett belopp af 111,300 kronor.

Dels genom motionärens framställning och dels genom handlingar, som från vederbörande embetsmyndigheter tillhandahållits statsutskottet, har utskottet beträffande förevarande fråga inhemtat hufvudsakligen följande.

Sedan Kongl. Maj:t år 1895 anvisat medel för bekostande af undersökning angående hamnanläggning vid fiskeläget å Hanö inom Mjellby socken af Blekinge län, uppgjordes af distriktschefen W. Gagner förslag till sådan anläggning, hvilken af honom beräknades till en kostnad af 111,000 kronor. Då emellertid härtill bör läggas ett belopp af 300 kronor, som af vederbörande egare fordrats såsom ersättning för afstående till hamnanläggningen af visst jordområde, har kostnadsberäkningen kommit att sluta å den af motionären nu begärda summan 111,300 kronor.

För beredande af medel till anläggningens utförande i enlighet med ofvannämnda förslag hemstälde Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Blekinge län uti särskilda under åren 1896 och 1897 aflåtna skrifvelser, dels att statsbidrag för ändamålet måtte anvisas från den s. k. hamnbyggnadsfonden, dels ock att kronan för lots- och fyrinrättningarnes å Hanö räkning måtte deltaga i kostnaden med ett belopp af 7,000 kronor. Sedan särskildt bolag, benämndt Hanö hamnaktiebolag, blifvit för anläggningens utförande och underhåll bildadt med ett minimikapital af 12,300 kronor, har jemväl detta bolag inkommit med framställningar om statsbidrag såväl från hamnbyggnadsfonden som från lotsverkets medel.

Af de sålunda ingifna handlingarna äfvensom af hvad i förevarande motion blifvit anfördt framgår, att Hanö med afskildt läge vid Blekinge södra kust, omkring 4 kilometer från närmaste land, hade en för fiske synnerligen gynsam belägenhet, att ehuru ön, som i sin helhet egdes af en landtbrukare på fastlandet, vore skoglös och omöjlig för odling, den likväl vore bostadsort för fiskare, lotsar och fyrpersonal, utgörande enligt motionärens uppgift sammanlagdt inemot 250 personer; att naturligt hamnskydd helt och hållet saknades, hvarför den ifrågasatta hamnanläggningen syntes vara af behof påkallad för de båtar, som tillhörde ej mindre de fiskeidkande än äfven lots- och fyrpersonalen, men att de förstnämnde vore föga i stånd att bidraga till kostnaden för anläggningen.

Uti ett den 26 oktober 1897 afgifvet yttrande har lotsstyrelsen vitsordat såväl behofvet för lotsverket af en lämplig båthamn å Hanö, förutan hvilken lotsplatsen derstädes just under de farligaste omständigheterna endast ofullständigt kunde uppfylla sitt ändamål, som ock den stora betydelse tillvaron af en fiskarebefolkning på ön egde för lots- och fyrplatserna derstädes. Hamnförslaget syntes lotsstyrelsen hvad planen an-

ginge vara tillfredsställande, och om anläggningen komme till stånd med ett bidrag från lotsverkets sida af 7,000 kronor, hade derigenom ett för lotsverket länge kändt behof blifvit afhulpet för betydligt lägre kostnad än som på flera andra ställen måst utgifvas för ordnande af nödvändiga hamnar för lotsbåtar, och beloppet vore derför väl användt för sagda ändamål. Då emellertid i liknande förut förekomna fall de för hamnbyggnadsfonden gällande bestämmelser hindrat inräknande af lotsverkets bidrag bland de medel, som skulle af enskilde tillskjutas, hemstälde lotsstyrelsen om utverkande af Riksdagens medgifvande till detta hinders undanrödjande för ifrågavarande undantagsfall.

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, som den 11 juni 1898 till Kongl. Maj:t afgifvit utlåtande i ämnet, har deruti förklarat sig anse giltiga skäl tala för hamnanläggning vid Hanö, dels för att vid fisket deromkring skulle kunna användas äfven större båtar än sådana, som kunde med lätthet upptagas på land, dels för att ön måtte kunna angöras äfven vid ogynsamma vindförhållanden. Den af Gagner föreslagna hamnbyggnaden syntes styrelsen tillfredsställa billiga anspråk i dessa hänseenden, och mot hans byggnadssätt hade styrelsen ej något att erinra. Beträffande användning för arbetets utförande af hamnbyggnadsmedel tillsammans med lotsmedel ansåge äfven väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, att Riksdagens medgifvande vore erforderligt, men enligt styrelsens mening borde framställning härom dock ej beslutas, förrän dels hamnförslaget blifvit i visst angifvet hänseende kompletteradt, dels ock vederbörande landsting blifvit i ärendet hördt.

I hufvudsaklig öfverensstämmelse med väg- och vattenbyggnadsstyrelsens hemställan anbefalde Kongl. Maj:t den 19 augusti 1898 sin befallningshafvande i Blekinge län dels att låta verkställa utredning rörande storleken af och kostnaden för det område i land, som med hänsyn till den rörelse, som vore afsedd att i hamnen bedrifvas, kunde finnas böra, utöfver hvad för sjelfva hamnanläggningen ansetts erforderligt, för det gemensamma behofvet afsöndras, dels ock att inhemta yttrande från länets landsting i fråga om ansvar för hamnens underhåll.

Med anledning häraf har Kongl. Maj:ts befallningshafvande med skrifvelse den 28 december 1898 till Kongl. Maj:t öfverlemnat dels en från kronobetjeningen infordrad utredning i fråga om erforderligt område för hamnen, dels ock utdrag af landstingets protokoll, hvaraf inhemtas att — sedan tingets beredningsutskott andragit, bland annat, att Mjellby kommun borde i första hand åtaga sig ansvaret för framtida underhållet af den föreslagna hamnanläggningen vid Hanö, och att landstinget derefter kunde taga i öfvervägande, huruvida landstinget funne skäligt att

gent emot statsverket ikläda sig sådant ansvar — landstinget med bifall till beredningsutskottets hemställan beslutit att för det dåvarande icke åtaga sig ifrågavarande ansvarsskyldighet.

Kongl. Maj:t har emellertid den 24 sistlidne januari återremitterat handlingarna till Kongl. Maj:ts befallningshafvande med anmodan att i anledning af hvad rörande ärendet förekommit vid landstingets sammanträde infordra yttrande af Mjellby kommun samt dermed äfvensom med eget utlåtande till Kongl. Maj:t inkomma.

Denna remiss har ännu icke blifvit af Kongl. Maj:ts befallningshafvande besvarad.

Hvad i detta ärende förekommit synes utskottet väl gifva vid handen, att den ifrågasatta hamnanläggningen vid Hanö skulle blifva till gagn såväl för öns och närliggande kusters fiskeidkande befolkning som ock för de på ön förlagda lots- och fyranstalterna. Emellertid torde kostnaden för denna anläggning kunna till en del bestridas af enskilde, och i sådant afseende synas medel redan vara att tillgå genom bildandet af ofvan omförmälda hamnaktiebolag. Vidare gifver lotsstyrelsens yttrande i ärendet grundad anledning ifrågasätta, huruvida icke visst bidrag till företaget borde utgå af lotsverkets medel. Med hänsyn till dessa förhållanden och då fråga om statsbidrag för denna hamnanläggning blifvit underställd Kongl. Maj:ts pröfning men i brist på nödig utredning ännu icke kunnat företagas till afgörande, anser sig utskottet icke böra tillstyrka, att Riksdagen i det läge, hvaruti frågan för närvarande befinner sig, för ändamålet anvisar medel. Utskottet hemställer alltså,

att herr Nils Jönssons förevarande motion icke må af Riksdagen bifallas.

6:o.

Uti en i Första Kammaren väckt motion n:o 8 har herr *F. von Strokirch* föreslagit, att Riksdagen måtte besluta en skrifvelse till Kongl. Maj:t med hemställan, att Kongl. Maj:t ville taga i öfvervägande:

dels huruvida icke lämpligt vore, att staten i och för befrämjande af rikets utveckling och förkofran ensam, efter i hvarje särskildt fall förut skedd undersökning och utredning, bekostade upptagning och underhåll af de stora aflopps- och hufvudkanaler, som erfordras vid företag, som afse en systematiskt genomförd aftappning eller torrläggning af försumpad eller

vattensjuk mark, omfattande mera vidsträckta vattenområden äfven i andra delar af riket än Norrland;

dels under hvilka vilkor kolonier skulle kunna åstadkommas å sådant torrlagdt område;

samt att Kongl. Maj:t i sådant fall ville föreslå Riksdagen närmare bestämmelser.

Beträffande de skäl, som till stöd för detta yrkande blifvit anförda, tillåter sig utskottet att hänvisa till sjelfva motionen.

Äfven vid förra årets riksdag hade utskottet att behandla en af samme motionär gjord framställning i väsentligen enahanda syfte. Med afseende å denna framställning, som i enlighet med utskottets hemställan afslogs af Riksdagens båda kamrar, hade utskottet anfört, bland annat, följande:

»Utskottet medgifver väl, att under vissa förhållanden statens mellankomst kan vara önskvärd och behöflig för åstadkommande af mera omfattande torrläggningsföretag, som befinnas vara till gagn för det allmänna, men deremot kan utskottet icke finna ändamålsenligt att, på sätt med motionen åsyftas, allmänna bestämmelser skulle meddelas och särskilda medel afses för utförande af dylika arbeten genom statens försorg. Derest staten i något särskildt fall anses böra träda emellan för tillvägabringande af ett allmännyttigt företag af den art, som i motionen angifves, synes lämpligast vara, att särskild framställning för detta fall göres. Härigenom torde på tillförlitligaste sätt kunna pröfvas, om statens mellankomst är i det föreliggande fallet af behofvet påkallad, och i sådan händese under hvilka vilkor och på hvad sätt staten bör träda emellan.»

Under åberopande af hvad utskottet sålunda uttalat, får utskottet hemställa,

att herr von Strokirchs förevarande motion icke må till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 3 mars 1899.

På statsutskottets vägnar:

CHR. LUNDEBERG.

Reservation

vid *punkten 4:o:*

af herrar *I. Wijk* och *F. E. Pettersson*, hvilka ansett, att utskottet bort i hufvudsakliga delar tillstyrka bifall till herr Ljungmans i ämnet väckta motion; och

af herrar *P. Pehrson* och *I. Månsson.*

Stockholm 1899. **Kungl. Boktryckeriet,** P. A. Norstedt & Söner.